

**ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ “ НЕОФИТ РИЛСКИ” гр. КОСТАНДОВО
ОБЩ. РАКИТОВО ОБЛ. ПАЗАРДЖИК**

УТВЪРЖДАВАМ: _____
/подпис и печат/

ДИРЕКТОР: Ю. СПАСОВА

**МЕХАНИЗЪМ ЗА
ОЦЕНЯВАНЕ НА
РИСКА ОТ
ОТПАДАНЕ НА
УЧЕНИЦИ ОТ
УЧИЛИЩЕ**

I. Въведение

Образованието в България заема важно място в ценностната система на българина, като този приоритет придоби още по-голяма значимост в процеса на модернизиране на икономическите и социални структури в страната. Голям брой деца напускат преждевременно училище или дори никога не прекрочват неговия праг, явление, което води до тежка форма на социално неравенство.

Въвеждането на общ механизъм за идентифициране на деца в риск от отпадане от училище се налага от разбирането, че реален напредък в намаляване на напускащите училище ученици може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се следва от цялата училищна общност.

Създаването на условия за редовното присъствие в училище и активната работа по време на учебния час са важни за бъдещото на всеки ученик. Те са гаранция за неговия успех, залог за по-добра квалификация и по-големи възможности за реализация. Важна роля в това отношение има училището, което трябва да подхожда комплексно и същевременно индивидуално за всеки конкретен случай на ученик, застрашен от отпадане. Предприемането на адекватни и ефективни мерки от педагогическия екип за намаляване броя на отсъствията, броя на преждевременно напусналите, следва да се основават на задълбочен анализ на причините, пораждащи тези явления.

Причините за допуснатите отсъствия и отпадане от училище са многообразни и не се проявяват изолирано, а въздействат комплексно. Това определя необходимостта да се подхожда комплексно и същевременно да се действа индивидуално към конкретния случай на всяко дете, застрашено от отпадане. Необходимо е своевременно идентифициране на признаците за изоставане в усвояването на учебния материал и застрашеност от отпадане.

Класификация на причините за отпадане от училище:

Социално-икономически причини - един от основните фактори за отпадане от образователната система. Лошото качество на живота на определени социални слоеве поставя сериозни препятствия пред образованието на децата и младежите. Ниските доходи не позволяват на много семейства да покрият разходите на своите деца за образование (за учебници, тетрадки, дрехи, храна) и се посочват от родителите като главна причина за отпадане. От друга страна, детето, което не посещава

училище, е ценно и като трудов ресурс и често подпомага формирането на семейния бюджет, участва в домакинската работа или чрез грижа за по-малки сестри и братя.

Образователните причини - свързани са както с училищната среда така и с организацията на учебния процес. Съществени са затрудненията при усвояване на учебния материал; слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава училище; наличие на конфликтни отношения със съученици или учители и др.

Етнокултурната среда на детето оказва съществено влияние.

В тази група се регистрират някои специфични етнокултурни причини за отпадане на ученици от училище - промяна в семейния статус на ученици / заживяват на семейни начала преди 16 годишна възраст и създават семейство неофициално, въпреки забраната на закона/; по-ниска ценност на образованието. Акумулирането на икономически, образователни и етнокултурни рискови фактори оказва най-силно влияние, когато семейството живее в компактна група сред представители на собствения етнос.

II. Цел на механизма за идентифициране на деца в риск от отпадане от училище:

1. Ранно идентифициране на децата в риск чрез проучване и оценка на потребностите и интересите на учениците.
2. Откриване и предотвратяване на причините, довеждащи отпадането на децата от училище.

II. Задачи

1. Индивидуална оценка на причините за отпадането и планиране на подкрепа.
2. Създаване на подкрепяща среда в класа за застрашените ученици.
3. Разработване и прилагане на обучителни, извънкласни и извънучилищни програми и подкрепи за мотивиране и задържане на децата, осигуряване на консултиране, професионално ориентиране, активно въвличане и работа със семейството.
4. Изготвяне на регистър за децата в риск от отпадане от училище.

III. Маркери за идентифициране на дете в риск от отпадане

1. Промяна в поведението на ученика – ранни индикации за отпадане като закъснения, отсъствия, проблеми с дисциплината, взаимоотношенията в клас; понижаване на интереса към учебния

процес и други;

2. По наблюдение на учители, класен ръководител, съученици, родители;
3. Наблюдение върху семейството;
4. По даден сигнал от други институции – отдел „Закрила на детето“; Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни; Комисия за закрила на детето; полиция, община и др.;
5. Отчитане на традиции, нрави, обичаи на конкретен етнос, към който принадлежи ученика.

IV. Инструментарии за идентифициране – Приложение 1

A. Индивидуална карта за оценка на риска от отпадане - изготвен от класен ръководител в началото на учебната година

1. Данни за детето - трите имена, адрес, рождена дата и др..
1. Семейен статус /семейна история: имена, адрес, образование, професия, месторабота, социален статус на родителите/
2. Взаимоотношение на ученика с членовете на семейството
3. Здравен статус на ученика /данни по медицински документи и информация на личния лекар; физически и психоемоционален статус; зависимости и вредни навици/
4. Допълнителна информация за ученика: от кога е ученик в училището; образование - завършен клас, етап или степен на образование; последно преместване- причини за преместването; проследяване на успеха през различните класове – учебен предмет с най-висок и с най-нисък успех, информация за вътрешни и външни оценявания, срочен и годишен успех; поправителни изпити и резултати от тях; информация за допуснати извинени и неизвинени отсъствия; участие на ученика в извънкласни дейности и проекти.
5. Откриване на силните страни - талант, заложи, постижения.
6. Трудности и проблеми /идентифициране на дефицити в емоционално-психично, умствено и физическо състояние; трудности в обучението – проблеми в усвояването на учебен материал по конкретен предмет; езикови трудности (билингви);
7. Социална интеграция /адаптация към класа и училището, умения за общуване; взаимоотношения с връстници и съученици; взаимоотношения в извънучилщна среда; приятелски кръг/
8. Отношение на родителите към участието и резултатите на ученика в учебния процес.
9. Информация от други институции /отдел „Закрила на детето“;

Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни; Комисия за закрила на детето; полиция/

10. Заключителна оценка /анализ на информацията - основни проблеми; идентифицирани потребности; препоръчителни действия/

В. Въпросник за ученика – Приложение 2

На базата на извършената оценка се изготвя индивидуален план за работа с дете застрашено от отпадане.

VI. Дейности-план за действие

За да бъде ефективен механизмът за идентифициране на дете в риск от отпадане от училище е необходимо да се извърши анализ на случая и планиране на дейностите:

1. Дейности на ниво клас:

1.1 Изготвяне на индивидуална оценка за всеки ученик в началото на учебната година. Събиране и анализ на информацията от класен ръководител.

1.2 Създаване на подкрепяща среда в класа за застрашените ученици- отговорността е на класния ръководител и на всеки учител.

1.3 Класният ръководител установява причината за отсъствия и формулира предложение за въздействие пред педагогически съвет.

1.4 Осигуряване на педагогическа подкрепа за тези деца от страна на учителите – създаване на условия и организация за преодоляване на изоставането и пропуските чрез прилагане на индивидуален подход, чрез използване на самостоятелна и групова работа,

предоставящи възможности за индивидуален темп при усвояване на учебния материал за застрашените от отпадане деца, внимателно отношение към тях.

1.5

Включване в извънкласни и извънучилищни дейности в съответствие с интересите и възможностите на тези деца. Чрез тези дейности се развиват силните страни на личността и се постига по-добра интеграция към образованието.

2. Дейности на ниво училище:

2.1 Създаване на регистър за децата в риск от отпадане от училище /включва следната информация за ученика: възраст, клас, неизвинени отсъствия, причини и предприетите мерки от различните институции/.

3. Дейности с родителите:

- 3.1 Запознаване на родителите с правилника на училището и възможностите, които то дава за обучение и възпитание на децата.
- 3.2 Информирание и консултиране на семейството за социалната функция на образованието и последиците от отпадането на детето от училище.
- 3.3 Сключване на споразумение между училището и родителите, в който се фиксират правата и задълженията на страните.

V. Взаимодействие с други институции:

Семейство

Училищна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни

Училищен психолог

Ученически съвет

Педагогически съвет

Отдел „Закрила на детето“

Полиция

МКБППМН

- 1.1 Изработване на индивидуална програма за намаляване на риска .
  - 1.2 Включване на застрашените ученици в извънкласни дейности и проекти.
  - 1.3 Насочване на застрашен от отпадане ученик към училищен психолог.
  - 1.4 Мотивационна работа за задържане на детето в училище.
  - 1.5 Осъществяване на ефективен диалог между училището и семейството на застрашените от отпадане деца.
  - 1.6 Осъществяване на партньорство между училището и всички заинтересовани страни на местно ниво за превенция на отпадането от образователната система.

**ИНДИВИДУАЛНА КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА ОТ ОТПАДАНЕ
ОТ УЧИЛИЩЕ**

I. Данни за ученика

Име, презиме, фамилия:

.....

Дата на раждане: ..... Клас:.....

Класен ръководител:.....

Адрес:

.....

II. Семейен статус /семейна история: имена, адрес, образование, професия, месторабота, социален статус на родителите/

Име,презиме, фамилия:

1.....

2.....

Адрес:

.....

III. Взаимоотношение на ученика с членовете на семейството.

IV. Здравен статус на ученика /данни по медицински документи и информация на личния лекар; физически и психоемоционален статус; зависимости и вредни навици/

.....

.....

.....

.....

V. Допълнителна информация за ученика:

/от кога е ученик в училището;образование - клас, етап или степен на образование; последно преместване - причини за преместването; проследяване на успеха през различните класове – учебен предмет с най-висок и с най-нисък успех, информация за вътрешни и външни оценявания, срочен и годишен успех; поправителни изпити и резултати от тях; информация за допуснати извинени и неизвинени отсъствия; участие на ученика в извънкласни дейности и проекти/

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VI. Откриване на силните страни /талант, заложиби, постижения/

.....

.....

.....

VII. Трудности и проблеми /идентифициране на дефицити в емоционално-психично, умствено и физическо състояние; трудности в обучението – проблеми в усвояването на учебен материал по конкретен предмет /

.....

•

.....

.....

.....

.....

.....

VIII. Социална интеграция /адаптация към класа и училището, умения за общуване; взаимоотношения с връстници и съученици; взаимоотношения в извънучилщна среда; приятелски кръг/

.....

.....

.....

.....

.....
.....

IX. Отношение на родителите към участието и резултатите на ученика в учебния процес

.....
.....

X. Информация от други институции /отдел „Закрила на детето“; Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни; Комисия за закрита на детето; полиция/

.....
.....

XI. Заключителна оценка /анализ на информацията - основни проблеми; идентифицирани потребности; препоръчителни действия/

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Изготвил: Кл. ръководител.....

Съгласувал:

Училищен психолог.....

Учител по .....

Възпитател.....

Дата:

Въпросник за ученика
(огради всяко вярно за теб)

Трите имена : .....

Клас: .....

1. Ти живееш заедно с:

Твоето семейство се състои от:

- Майка
- Баща
- Брат
- Сестра
- Баба
- Дядо
- Други
- .....

2. Твоите родители :

- Работят
- Не работят
- Единият работи

3. Твоите родители работят:

- В страната
- В чужбина
- Единият е в чужбина

4. Парите, с които разполага твоето семейство са:

- Достатъчно
- Не са достатъчно
- Стигат, но трудно
- Не мога да преценя

5. Ако имаш проблем, нужда от подкрепа, към кой от семейството си би се обърнал най-напред?

- Майка
- Баща
- Брат
- Сестра
- Баба
- Дядо
- Други

6. В колко стаи живее Вашето семейство(посочи). .....

7. Опиши своето жилище (посочи жилищните помещения –баня, тоалетна, кухня, спалня):

.....

8. Имаш ли самостоятелна стая?

- Да
- Не
- Споделена с брат/сестра

9. Споделяш ли с родителите си за преживяното през деня?

- Да
- Не
- Когато ме попитат.
- Никога не ме питат.

10. Информираш ли родителите си за оценките, които си получил в деня на изпитването? Представяш ли бележника си за подпис?

- Да.
- Не.
- Когато ме попитат и поискат да видят бележника.
- Никога не се интересуват.

11. Посещават ли родителите ти родителски срещи?

- Да.
- Не.
- Понякога.
- Никога.

12. Би ли използвал насилие, за да защитиш живота на близък човек?

- Да.
- Не.
- Зависи от случая.
- Не мога да преценя.

13. В кои случаи би напуснал училище?

- Когато имам много двойки.
- Ако се скарам с класната.
- Ако ме тормозят съучениците.
- Ако родителите ми работят в чужбина.
- Защото не ми се ходи на училище.

14. Обичам да се занимавам с:

- Спорт (посочи вида спорт) .....
- Изкуство (посочи).....
- Друго (посочи).....

15. Не обичам да ме ангажират с:

.....

